

Damir Špoljarić

Od Biblijsko-teološkog instituta u Zagrebu do Visokoga evanđeoskog teološkog učilišta u Osijeku: Retrospektiva (1972. – 2022. godina)

Osim propovijedanja i činjenja čudesa, Isus Krist naučavao je i svoje slušateljstvo. Zbog čega? Zar propovijedanje nije dovoljno? Učenjem se priprema razum kako bi srce bilo spremno da, pod utjecajem Duha Svetoga, prihvati Božje poruke. Stoga, u ekonomiji Božjeg vremena, učenje, spoznavanje i znanje imaju bitnu stratešku vrijednost i važnost jer teologija je sama po sebi dragocjena disciplina. U ovome kratkom eseju želim opisati faze razvoja, odnosno, paradigme funkcioniranja Visokoga evanđeoskog teološkog učilišta od početaka pa sve do danas.

Prije nego je 1969. godine donesena odluka o pokretanju formalnoga biblijskog i teološkog obrazovanja, Prezbitarij Kristove pentekostne crkve (KPC) u bivšoj Jugoslaviji redovito je svake godine organizirao i održavao tjedne seminare namijenjene pastorima i propovjednicima. Istovremeno su se tiskali priručnici iz područja teologije i kršćanske pedagogije kao pomoć u pastoralnom radu. Osobno, razdoblje između 1985. i 2003. godine značajno je obilježilo i moj život, učenje i duhovni rast.

Prva paradigma i početci: BTI Zagreb (od 1972. do 1976. godine)¹

Dakle, 1969. godine članovi Glavnog Prezbitarija Kristove pentekostne crkve u SFR Jugoslaviji (Ludvig Üllen, Andrija Anđelić, Dragutin Volf, Jožef Hajdinjak i Andrija Sabo) donijeli su Odluku o osnivanju teološke škole za obrazovanje i pripremu pastora i drugih duhovnih radnika naziva Biblijsko-teološki institut, sa sjedištem u Zagrebu. Nakon što se Peter Kuzmič vratio s postdiplomskog studija iz Sjedinjenih Američkih država, Glavni Prezbitarij ga je imenovao za direktora Biblijsko-teološkog instituta. Svečani početak BTI-a bio je na bogoslužju 2. listopada 1972. godine u prostorijama KPC-a u Zagrebu, Ilica 200, s gostima dr.

1 Ovo je razdoblje primjereno opisao mr. Peter MacKenzie (Časni) u svome članku „Deset godina BTI-a“ koji je, povodom deset godina Biblijsko-teološkog instituta, objavila *Pentekostna vijest* u svome dodatku *Izvora* u broju 12 iz 1982. godine.

Gordonom Feejem i dr. Charlesom Greenawayem iz Skupština Božjih (Assemblies of God; AoG).

U početku je nastava za 25 studenata prve generacije, koji su pristigli iz različitih crkava, bila održavana u suterenskim prostorijama KPC-a u Zagrebu da bi se 8. travnja 1973. godine nastava preselila u prostorije Instituta u Kosirnikovoj ulici broj 76 u Zagrebu. Prva podjela diploma završenim studentima održala se 13. rujna 1975. godine u prostorijama KPC-a u Ilici 200, u Zagrebu, s počasnim govornikom Philipom Hoganom, direktorom misije AoG iz SAD-a.

Budući da mali savezi crkava nisu mogli samostalno izdržavati rezidentne studente te s obzirom na nedostatak nastavnih kadrova, izvora prihoda, odgovarajućih prostora te drugih čimbenika, uslijedit će nova paradigma funkcioniranja.

Druga paradigma: centri za izvanredni studij (od 1976. do 1984. godine)

Tijekom ovog razdoblja od 1. studenog 1976. godine razvija se izvanredan studij teologije (tzv. TEE, odnosno Theological Education by Extension) u obrazovnim centrima u Beogradu, Zagrebu, Osijeku, Novom Sadu, Subotici, Vinkovcima i drugdje. Na taj način teološko obrazovanje bez prekida dolazi k ljudima tamo gdje se oni nalaze, na jeftiniji i rentabilniji način bez njihova otuđenja od lokalnih crkava. Time je svakom članu crkve pružna prilika stjecanja primjenljivoga teološkog znanja. Brojni su profesori putovali k studentima u njihove zajednice, primjerice: Aleksandar Birviš, Branko Lovrec, Stjepan Orčić, Petar Časni, John Stetz, Gerald Shenk i mnogi drugi. Osim mladih i mlađih vjernika, ovom obliku teološkog obrazovanja pristupali su i dugogodišnji propovjednici i pastori, primjerice: Jan Pap iz Pivnica, Duško Ružić iz Bačke Palanke, Josip Moguš iz Đakova, Mira Volf iz Novog Sada itd. Osim toga, ubrzan je proces iskrene i plodonosne bratske suradnje crkava različitih denominacija, primjerice između Steve Derete iz Saveza baptista i Andrije Sabe iz KPC-a u Osijeku, a tu su bili i Veljko Bogdanović iz Crkve Božje u Vinkovcima i Viktor Sabo iz Subotice.

Tijekom ovog razdoblja Biblijsko-teološki institut je 25. veljače 1983. godine promijenio svoje sjedište iz Zagreba te preselio u Osijek u ulicu Dimitrija Tucovića broj 32 (danas Cvjetkova ulica) i nastavio sa svojim obrazovnim radom u prostorijama KPC-a u Osijeku. Petar Časni (1982) zaključuje svoj članak objavljen u Izvorima o svrsi ovog obrazovanja: „Želimo osposobiti ljude koji su intelektualno potkovani, ali i Duhom ispunjeni te kadri voditi Božji narod u sve veće poduhvate vjere!“ Sjećam se iz tih vremena svoga prvog kontakta s Peterom Kuzmičem kada sam mu 1983. godine telefonirao iz osječkog pothodnika radi svog upisa na izvanredni studij teologije.

Treća paradigma: širenje i rast Evanđeoskoga teološkog fakulteta (od 1984. do 1991. godine)

Preseljenjem u Osijek i približavanjem naseljima u kojima se nalazi većina crkava reformacijske baštine, započinju procesi internacionalizacije i interdenominacije te se intenzivnije primaju studenti iz inozemstva i iz drugih kršćanskih crkava. Upisuju se studenti na redovno studiranje koji nerijetko napuštaju dobro plaćene poslove, primjerice: Toma Magda, Milan Špoljarić, Stanko Jambrek itd. koji se vrlo ozbiljno i predano pripremaju za duhovnu službu. Osim studija, tijekom vikenda odlaze u okolne zajednice uključujući se u pastoralni rad.

Nakon političkih promjena u Istočnoj Europi koje su se dogodile krajem 80-ih godina, vodstvo škole omogućilo je dolazak inozemnih studenata, primjerice iz zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza, Rumunjske, Bugarske, Albanije itd., ali i iz afričkih i azijskih zemalja. U hodu su se rješavale studentske vize, smještaj studenata te nastava na engleskom i hrvatskom jeziku.

Kao rezultat promjena u nastavnim programima, Biblijsko-teološki institut je 21. listopada 1989. godine promijenio svoje ime u Evanđeoski teološki fakultet. Sljedeće, 1990. godine, izgrađen je novi namjenski objekt učilišta s prostorijama za odvijanje nastave, kao što su: amfiteatar, učionice i kabineti za profesore, kuhinja s blagovaonicom, kotlovnica i radionica te sobe za smještaj studenata.

Četvrta paradigma: ratne i poratne godine (od 1991. do 1999. godine)

Početak Domovinskog rata i blizina bojišnice utjecala je na odluku da se nastava od 1. listopada 1990. do 1. rujna 1992. godine privremeno izmjesti u Sloveniju, odnosno u Prekomurje, u selo Ženavlje, u crkvene prostorije pentekostne i evangeličke (luteranske) župe u Hodošu. Povratkom u Osijek na fakultetu započinje poslijediplomski (magistarski) studij teologije te početak rada Multimedijskog centra Izvori vjere za produkciju audio i vizualnih zapisa te kršćanskih radioprograma.

Od 1994. godine započinje dopunski studij kršćanske pedagogije na Institutu za kršćansku pedagogiju i kulturu, a od 1996. godine osniva se Institut za kršćansku psihoterapiju s psihološkim savjetovaštem *Karis*, te Institut za život, mir i pravdu. Iste godine počinje akademska suradnja s Oxford Centre for Mission Studies iz Velike Britanije.

Od 1. siječnja 1998. godine fakultet je postao punopravnom članicom CARNET-a s mogućnošću korištenja raspoloživih resursa, a 1. rujna iste godine dovršen je proces akademske afilijacije s University of Leeds iz Velike Britanije za izvođenje poslijediplomskoga teološkog studija.

Fakultet je tijekom ovih godina pridonosio humanitarnom radu na području Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Kosova. Također, razvijana je

zapažena nakladnička djelatnost publiciranjem udžbenika i priručnika iz područja teologije te knjiga za potrebe pastoralnog rada i duhovne formacije studenata i vjernika kršćanskih zajednica. Fakultet je svojim resursima nastojao služiti evanđeoskim crkvama te drugim crkvama reformacijske baštine u Hrvatskoj te u Bosni i Hercegovini.

Peta paradigma: napredak unatoč krizama (od 2000. do 2022. godine)

10. rujna 2000. godine osniva se i počinje s radom Institut za kršćansku glazbu te Institut za protestantske studije. Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske na temelju provedenoga akademskog vrednovanja i preporuke Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu izdalo je 31. srpnja 2003. godine dopunnicu za izvođenje sveučilišnoga preddiplomskog i diplomskog (magistarskog) programa studija teologije. Ugovor o osnivanju Visokoga evanđeoskog teološkog učilišta u Osijeku – Visoke škole (VETU) kao sljednice Biblijsko-teološkog instituta iz Zagreba, odnosno Evanđeoskoga teološkog fakulteta iz Osijeka, potpisan je 23. rujna 2003. godine. Iste godine u rujnu Ministarstvo znanosti i tehnologije donosi Rješenje o upisu VETU-a u Upisnik visokoškolskih obrazovnih ustanova pod rednim brojem 0271.

S Teološkim fakultetom Sveučilišta u Ljubljani sklopljen je 31. svibnja 2004. godine ugovor o suradnji na području obrazovne, znanstveno-istraživačke i druge djelatnosti, a Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske upisuje 4. lipnja 2004. godine VETU u Upisnik znanstvenih organizacija, dok je 7. siječnja 2005. godine VETU upisan u registar ustanova Trgovačkog suda u Osijeku.

10. lipnja 2006. godine useljeno je u novu zgradu učilišta s knjižnicom i čitaonicom te nizom drugih prostorija namijenjenih ostalim akademskim sadržajima: učionice, uredi, kabineti, praktikumi i dr. Od 1. listopada 2006. godine, sukladno bolonjskoj reformi, VETU započinje s programom trogodišnjega preddiplomskog studija teologije i dvogodišnjeg diplomskog studija teologije te s poslijediplomskim (doktorskim) studijem teologije.

Tijekom 2007. godine sklopljeni su ugovori o suradnji s Biblijskim institutom iz Zagreba te s Elim Evangelical Theological Seminary (EETS) iz Temišvara, Rumunjska, na području teološkog obrazovanja. U ovom razdoblju osnovana su i tri nova instituta: Pastoralni institut, ISKUS – Institut za studij kršćanskog učenja i svjetonazora te OSIMS – Osječki institut za misijske studije. Kao značajno postignuće ovog razdoblja potrebno je navesti pokretanje Erasmus projekata.

Tijekom ovog razdoblja intenzivne globalizacije, demokratizacije, ubrzane komunikacije, urbanizacije i migracije, može se navesti pet kriznih područja:

1. eklezijalne krize, koje su se u pravilu odražavale i na VETU
2. prilagodbe promjenama u zakonima Republike Hrvatske, formiranje vlastitoga nastavnog i drugog kadra, izazovi operativnog financiranja rada učilišta itd.
3. globalne promjene u svijetu i traganje za učinkovitim pristupima teološkom obrazovanju
4. nastanak pandemije COVID-19, sa svim posljedicama u odnosu na komunikacije, kretanje i nastavu
5. tranzicijske promjene u demografskoj strukturi, kao što su primjerice odlasci mladih iz crkava reformacijske baštine prema novonastalim tržištima rada.

Zaključak

Od 1972. godine do danas, BTI/ETF/VETU postao je strateškim središtem obrazovanja i praktične obuke budućih pastora i drugih duhovnih radnika. Širenjem obrazovnih horizonata i formativnim pripremama za duhovnu službu, unatoč brojnim ograničenjima u području vjerskih sloboda, a kasnije i drugih izazova u zemljama ovog dijela Europe, VETU je obavljao važnu zadaću u širenju Radosne vijesti.

Ova biblijsko-teološka škola uspjela je na kreativan i dinamičan način spojiti duhovni rast svojih studenata, njihovu biblijsku i teološku naobrazbu s praktičnom službom u kontekstu društvenog okruženja zemalja iz kojih su došli na studij. Potrebno je naglasiti snažan i bitan pečat vodstva i vizije koje je Peter Kuzmič u tih 50 godina postojanja škole predano i ustrajno ugradio u njezin razvoj i napredak, dajući joj trajan i nezaboravan doprinos.

Bogu zahvaljujemo i za sve druge nastavnike, suradnike i volontere, iz zemlje i inozemstva, koji su tijekom brojnih godina i desetljeća iskrenim srcem i u ljubavi prema djelu Božjem pridonosili radu i razvoju ovoga visokog učilišta. Njegovi diplomirani studenti služe u različitim zemljama Europe i svijeta, u različitim crkvama, denominacijama i crkvenim organizacijama, bilo kao pastori ili vjeroučitelji, nastavnici ili profesori, bilo kao radnici u kršćanskim medijskim, humanitarnim i drugim socijalnim službama.

Bez obzira na dolazeće izazove, tranzicije i promjene, našim ćemo molitvama od Gospodina i dalje tražiti mudrost „koja dolazi odozgor“ radi sposobnosti prepoznavanja duhovnih gibanja u kojima će se i dalje moći ostvarivati nove paradigme teološkog obrazovanja u ovoj ustanovi. Ovo jest i ostaje Božje djelo i zato ima budućnost unatoč neophodnim prilagodbama i promjenama. I stoga *Soli Deo Gloria!*